

KOMMUNIKOINTIMENETELMIEN MUUTOKSET CP-VAMMAISEN OPPILAAN PERUSOPETUKSEN AIKANA

Mariaelina Suuriniemi

Opinnäytetyö, kevät 2017

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus

Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Suuriniemi, Mariaelina. Kommunikointimenetelmien muutokset CP-vammaisen oppilaan perusopetuksen aikana. Kevät 2017, 42s. , 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, tulkki (AMK).

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten tutkimushenkilön kommunikointi ja sen apuvälineet ovat kehittyneet yhdeksän vuoden perusopetuksen aikana. Työ vastaa kysymyksiin siitä, millaisia vaiheita kehityksessä on ollut ja kuinka on toimittu, jotta tavoitteet ovat saavutettu.

Teoriaosa kuvaa CP-vammaa kouluikäisellä ja kommunikoinnin apuvälineiden monipuolisuutta koulumaailmassa. Kommunikoinnin apuvälineistä keskitytään käsittelemään tutkimushenkilön käyttämiä apuvälineitä.

Opinnäytetyö on tapaustutkimus, jonka aineisto on kerätty tutkimushenkilön puheterapialausunnoista, HOJKS-lausuntojen (Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) kommunikoinnin osa-alueista ja kahdesta harjoittelupäiväkirjasta.

Tutkimuksessa ilmeni, että suurimmat syyt kommunikoinnin kehittymiseen ovat olleet aikuisten kannustus ja kommunikointimenetelmän muutokset oppilaan kasvun myötä. Tutkimushenkilön kommunikoinnin pääasiallinen menetelmä on auditiivinen kommunikointikansio. Kansion rinnalle kehitettiin vuosien aikana myös tietokoneavusteinen versio, jota on mahdollista käyttää pääpainikkeilla, ja se tuo tutkimushenkilön kommunikointiin lisää itsenäisyyttä.

Avainkäsitteet: CP-vamma, puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio, kouluympäristö

SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutus: Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, tulkki (AMK)

Tekijä: Suuriniemi, Mariaelina

Opinnäytetyön nimi: Kommunikointimenetelmien muutokset CP-vammaisen oppilaan perusopetuksen aikana

Vuosi: 2017

Sivumäärä: 42

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää

CP-vammaisen oppilaan kommunikoinnin muutoksia.

Työssä tutkittiin,

millaisia vaiheita kehityksessä on ollut,

ja mitä niiden eteen on tehty.

Teoriaosuuden tarkoituksena oli kertoa,

millainen CP-vamma on kouluikäisellä.

Työssä kerrottiin myös, millaisia

kommunikoinnin apuvälineitä kouluissa voidaan käyttää.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin

puheterapeutin tekemistä lausunnoista

ja kahdesta harjoittelussa tehdystä päiväkirjasta.

Tutkimuksessa selvisi,

että aikuisten kannustus

oli ollut suuri syy kommunikoinnin kehitykselle.

Kommunikointimenetelmää oli myös muokattu,
kun henkilö oli kasvanut.

Tutkimushenkilö käyttää
tekstipohjaista kommunikointikansiota.
Kansion lisäksi henkilöllä otettiin käyttöön
tietokoneella toimiva kansio.
Tietokoneella kansio on
samanlainen kuin paperinen kansio.

Avainkäsitteet: CP-vamma, puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio, kouluympäristö

ABSTRACT

Suuriniemi, Mariaelina. Changes of communication methods during basic education of a pupil with cerebral palsy. 42p. , 3 appendices. Spring 2017. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Sign Language and Interpreting. Degree: Interpreter.

The aim of this thesis is to find out how the communication of a school aged research subject has evolved and how the communication methods being used have developed during nine years. Moreover, the thesis explores what are the main phases in the development of the research subject's communication and which actions have enabled these phases. The theory section examines a school aged pupil with cerebral palsy and the diversity of communication methods in the school environment.

This thesis is a case study. The research material consisted of speech therapist reports, *HOJKS* reports communication sectors and two practice journals.

According to the results grown-ups' support has been the most relevant reason in the development of the research subject's communication. Furthermore, changing the methods of communication during the pupil's growth has had a significant impact for her personal development in communication. The main communication method of research subject is an auditory communication book. In addition, the electronical communication aid was developed for the research subject during the study period of years. The electronical communication aid enables the research subject to use push-buttons with his/her head which allows him/her to be more independent while communicating.

Key words: Cerebral palsy, augmentative and alternative communication, school environment

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	8
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS	9
2.1 Tutkimushenkilö Minttu	9
2.2 Opinnäytetyön tarkoitus	10
3 CP-VAMMA KOULUIKÄISELLÄ	11
3.1 CP-vamma tyypit	11
3.2 Liitännäisvammat	12
3.3 Näkövammat	13
4 PUHETTA TUKEVA JA KORVAAVA KOMMUNIKOINTI KOULUSSA	14
4.1 Oikeus ja mahdollisuus kommunikaatioon	14
4.2 Puhevammaisuus	14
4.3 Puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio	15
4.4 Avusteinen ja ei-avusteinen kommunikaatio	15
4.5 Kommunikaatiokansiot	16
4.6 Audiitiivinen kommunikointikansio	16
4.7 Askellus	17
4.8 Puhelaitteet	18
4.9 Tietokoneavusteinen kommunikointi	19
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN KOULUMAAILMASSA	20
5.1 Tutkimuskysymykset	20
5.2 HOJKS-lausuntojen kommunikaation osa-alueet	21
5.3 Puheterapialausunnot	21
5.4 Harjoittelupäiväkirjat	22
5.5 Prosessin kulku	22
5.6 Aineiston käsittely	23
5.7 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	24
6 TAPAUSTUTKIMUKSEN TULOSTEN ESITTELY	25
6.1 Teema 1: Puheterapian tavoitteet ja toteutuminen	25

6.2 Teema 2: Kielelliset taidot ja kommunikointi.....	26
6.3 Teema 3: Kommunikoinnin keinot ja apuvälineet	27
6.3.1 Painike	27
6.3.2 Kommunikointikansio	28
6.3.3 Puhelaite	31
6.3.4 Auditiivinen askellus	31
6.4 Teema 4: Jatkosuositukset	32
7 POHDINTA.....	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	39
LIITE 1: Tutkimuslupahakemus rehtorille	39
LIITE 2: Tutkimuslupahakemus vanhemmille	40
LIITE 3: Vanhempien suostumussopimus	42

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni sai alkusysäyksen keväällä 2014, kun tein opintoihini liittyvää harjoittelua Valteri-koulu Ruskiksella, Helsingin Ruskeasuolla. Koululla tapasin ensimmäisen kerran oppilaan, jonka kanssa työskentely innoitti minua opinnoissani. Oppilas, josta käytän työnimeä, Minttu, on CP-vammaisen, ja hän käyttää kommunikoinnissaan apuvälineitä. Mintun pääasiallinen kommunikoinnin apuväline on auditiivinen kommunikointikansio, joka oli minulle vieras kommunikoinnin apuväline ennen harjoittelua, eikä sitä juuri ole käsitelty opinnoissani. Mintun kommunikointimenetelmä ja sen kehittyminen innostivat minua tutkimaan tätä kyseistä kommunikointimenetelmää kouluympäristössä tarkemmin.

Opinnäytetyöni alussa esittelen työni taustaa, tarkoitusta ja tutkimuskysymykset. Sen jälkeen kuvaan CP-vammaa kouluikäisellä sekä kouluympäristössä käytettäviä puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. Työn loppuosassa kerron aineiston keruusta, sen analysoinnista ja esittelen työn tulokset.

Työn tarkoituksena on antaa vastauksia siihen, kuinka puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointimenetelmää voidaan kehittää yhdessä oppilaan sekä hänen kanssaan toimivan työryhmän kanssa. Toivon, että opinnäytetyöni tuo näkyviksi ne ponnistukset, joita puhevammaisen henkilön kommunikoinnin eteen tehdään työryhmissä ympäri Suomen.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS

Opinnäytetyöni lähti liikkeelle halustani ymmärtää yksilön kommunikoinnin kehittymistä puhetta tukevalla ja korvaavalla kommunikointimenetelmällä. Harjoittelussani Ruskiksella, tapasin päivittäin oppilaita, jotka saivat kommunikointiinsa monipuolista ohjausta ja tukea. Opinnoissani puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointimenetelmien, AAC-menetelmien, käyttöä opiskellaan tulkkauksilanteiden näkökulmasta tilanteissa, joissa henkilöllä on jo toimiva kommunikoinnin apuväline. Harjoittelukoulussani mielenkiintoni keskittyi prosessiin, jota tulkin työssä ei pääse näkemään: AAC-menetelmän harjoitteluun ja käyttöönottoon. Kiinnostustani vahvisti pääsy myös toiseen harjoitteluun Ruskikselle, jolloin pääsin työskentelemään uudelleen samojen oppilaiden ja koulun ammattilaisten kanssa. Harjoittelujen välillä oli yhdeksän kuukautta, jona aikana sain syvennettyä harjoittelun aikana saamaani tietoa opinnoissani.

2.1 Tutkimushenkilö Minttu

Tämän opinnäytetyön aiheena on tarkastella CP-vammaisen Mintun puhetta tukevan ja korvaavan kommunikointimenetelmän käyttöä ja sen kehittymistä esiopetuksesta kahdeksannelle luokalle. Mintulla on dyskineettinen CP-oireyhtymä, jonka lisäksi hänellä on useita liitännäisvammoja, kuten näkövamma, puhevamma ja lievä älyllinen kehitysvamma. Mintun näkövamma vaikuttaa paljon sekä kommunikoinnin apuvälineen valintaan että hänen kokemusmaailmaansa. Häntä luonnehditaan puheterapialausunnoissa kuitenkin uteliaaksi, osallistuvaksi, ja hänen taitoaan ryhmässä kehuaan. Sekä omien havaintojeni perusteella että aineistoni pohjalta luonnehtisin Minttua iloiseksi, aktiiviseksi, huumorintajaiseksi ja sinnikkääksi henkilöksi. Mintun anonymiteetin suojelemiseksi hänen nimensä on opinnäytetyössä muutettu.

2.2 Opinnäytetyön tarkoitus

Tässä opinnäytetyössä tarkoitukseni on selvittää, kuinka puhetta tukeva ja korvaava kommunikointimenetelmä voi kehittyä ammattilaisten avustuksella kouluympäristössä. Puhevammaisten lasten kommunikoinnin kehittymisen puolesta toimii ammattilaisista koostuva työryhmä, johon kuuluu muun muassa puheterapeutti ja lapsen opettaja. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Ruskis, palvelee Helsingissä pienessä erityiskoulussa, mutta auttaa myös muissa kunnissa oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeessa olevia oppilaita sekä heidän kanssaan työskenteleviä aikuisia. Koulun toiminnan taustalla on ajatus ehyestä koulupäivästä, jossa oppiminen, oppilaan tarvitsema hoito, kuntoutus ja avustus sulautuvat saumattomasti koulun arkeen (Ruskis, i.a.)

Koulun ideologian myötä myös kommunikoinnin, apuvälineiden kehittäminen ja harjoittelu sulautuu osaksi oppilaiden arkea. Tutkimukseni tarkoituksena on tuoda esiin pitkittäistutkimuksella yhden oppilaan kommunikoinnin tukeminen ja kehittäminen esiopetuksesta kahdeksanteen luokkaan.

3 CP-VAMMA KOULUIKÄISELLÄ

Suomessa syntyy vuosittain 100–200 lasta, joilla todetaan CP-vamma (Suomen CP-liitto ry, i.a.) CP-vammaisia ihmisiä Suomessa on noin 6 500, joista puhevammaisia on noin 4 300 (Papunet, 2015). Kirjainyhdistelmä tulee englanninkielisestä termistä: cerebral palsy. Tällä termillä tarkoitetaan varhaislapsuudessa – kertavauriona tapahtunutta aivoperäistä halvausta – aivojen liikettä säätelevillä alueilla. Vaurio ei ole etenevä, vaan joukko tiloja, jotka voidaan erottaa toisistaan muun muassa liitännäisvammojen ja oireyhtymän mukaan (Peda.net, 2013). CP-vamman aiheuttama halvaus on syntynyt raskauden aikana, syntymän yhteydessä tai noin kahteen ikävuoteen mennessä. Oireet ovat yksilöllisiä, ja ne vaihtelevat lievistä toiminnanhäiriöistä vaikeaan monivammaisuuteen. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 278.)

3.1 CP-vamman tyypit

Suurimmalla osalla CP-vamma esiintyy kuitenkin sekamuotoisena, jolloin henkilöllä voi esiintyä kahta tai jopa kolmea CP-vammatyyppiä (Malm ym. 2004, 280), jotka voidaan jakaa kolmeen ryhmään: spastiseen, dyskineettiseen ja ataktiseen.

Spastinen hemiplegia tarkoittaa toispuoleista jäykkyyttä, joka esiintyy ylä- tai alaraajoissa. Yläraajat ovat yleensä jäykemmät kuin alaraajat. Suurempaa haittaa aiheuttaa yläraajojen halvaus, jolloin henkilö ei voi sen vuoksi käyttää halvaantunutta kättä ollenkaan. Spastinen diplegia tarkoittaa alaraajojen jäykkyyttä, mutta myös yläraajoissa voi esiintyä toiminnan puutetta. Syitä ovat yleensä keskosuuden aikainen hapenpuute. Yleisiä liitännäisvammoja ovat muun muassa näönkäytön vaikeudet ja oppimisen erityisvaikeudet (Suomen CP-liitto ry, i.a.). Spastinen tetraplegia tarkoittaa sekä ylä- että alaraajojen halvausta. Yläraajat ovat yhtä jäykät tai jäykemmät kuin alaraajat. 10 %–15 %:ssa CP-vammoista on kyse juuri spastisesta tetraplegiasta. Se on yksi vaikeimmista CP-vamman muodoista sen liitännäisongelmien ja neliraajahalvauk-

sen takia. Liitännäisongelmia voivat olla esimerkiksi kehitysvammaisuus, puhevammaisuus, epilepsia ja laaja-alaiset oppimisen ongelmat (Suomen CP-liitto ry, i.a.)

Dyskineettisistä muodoista atetoosi ilmenee jatkuvina pieninä ja suurina matomaisina liikkeinä kasvoissa, käsissä ja muualla vartalossa (Launonen & Korpijaakko-Huuhka 2006, 96). Se on vaikea pakkoliikkeinen CP-vamma, jossa lihasjännistys on usein alhainen. Kaikista CP-vammoista atetoosia esiintyy noin 5 %:lla (Suomen cp-liitto ry, i.a.). Erityisesti keskosena syntyneillä tai keltaisuudesta kärsineillä vastasyntyneillä voi esiintyä atetoosia. Dyskineettisessä tetraplegiassa kaikki vartalon lihakset ovat vuoroin jäykistyneet ja vuorottain veltot (Launonen & Korpijaakko-Huuhka 2006, 96).

Ataksia on pikkuaivoissa tapahtunut vaurio, joka on aiheuttanut motorisen häiriön, jossa lihakset eivät toimi yhteistyössä. Asennon hallinnan kanssa voi olla ongelmia, sillä liikkeet voivat olla hyvin kulmikkaita ja äkkinäisiä (Malm ym. 2004, 280). Ataksia vaikuttaa tasapainoon ja liikkumiseen. Se on harvinainen CP-vamman muoto sillä sitä esiintyy vain 5 %–10 %:lla CP-vammaisista henkilöistä (Launonen & Korpijaakko-Huuhka 2006, 97).

3.2 Liitännäisvammat

CP-vamma on aivovaurion synnyttämä liikuntavamma. Aivot eivät kuitenkaan ole pelkästään ihmisen liikekeskus, minkä takia tilaan voi liittyä myös muita vammoja, joita kutsutaan liitännäisvammoiksi. Näistä yleisin on puhevamma, mutta muita lisävammoja ovat muun muassa epilepsia, kehitysvammaisuus, hahmotushäiriöt ja kuulo- ja näkövammat. Puhehäiriöitä esiintyy noin 50–60 prosentilla CP-vammaisista (Manninen, Mölsä, Pihko 2002, 156). CP-vammaisen ihmisen oireistossa voi olla myös kognitiivisia häiriöitä. Näihin liittyy häiriöitä hahmotuksessa, käyttäytymisessä, oppimisessa ja huomiokyvyssä. Liitännäisvammat ovat CP-vammaisilla ihmisillä erittäin yksilöllisiä, ja niitä voi myös esiintyä millaisena yhdistelmänä tahansa, jolloin myös niiden vaikutus toimintakykyyn

on yksilöllistä. (Invalidiliitto, i.a.) Opinnäytetyössäni keskityn tutkimushenkilöni liitännäisvammoista puhevammaan ja näkövammaan.

3.3 Näkövammat

Näkövammat ovat erittäin tyypillisiä CP-vammaisten keskuudessa. CP-vammaisilla lapsilla toiminnallista näönkäytön vaikeutta esiintyy 50–75 prosentilla. Ongelmat näkyvät esimerkiksi kömpelytenä, silmä-käsiyhteistyön vaikeutena ja haastavuutena hahmottaa tilaa (CP-liitto, i.a.) Näkövammat vaihtelevat alentuneesta tarkkanäköisyydestä kaihiin ja vaikeaan näkövammaan, joka tuottaa erityisesti haasteita kommunikointiin sekä oppimiseen (Invalidiliitto.fi, i.a.)

4 PUHETTA TUKEVA JA KORVAAVA KOMMUNIKOINTI KOULUSSA

Ihmisten välinen kommunikointi on viestien lähettämistä kahden tai useamman henkilön välillä. Kommunikoinnin taito kehittyy syntymästä lähtien. Yleensä ihmiset kommunikoivat puheella, mutta myös sanattomalla viestinnällä on suuri merkitys. Tästä esimerkkeinä ovat muun muassa ilmeet, eleet, osoittaminen ja katseen kohdistaminen. Kommunikointiin tarvitaan aina vähintään kaksi ihmistä (Papunet, i.a.).

4.1 Oikeus ja mahdollisuus kommunikaatioon

Kommunikointi ja vuorovaikutus sisältyvät ihmisen perusoikeuksiin. Vaikeavammaisten oppilaiden on usein vaikea ilmaista itseään ja tarpeitaan. Tästä syystä on erittäin tärkeää, että opetushenkilöstön työtä ohjaavat sekä kansalliset säädökset ja ohjeet että useat kansainväliset – lapsia ja vammaisia – koskevat sopimukset ja julistukset. Nämä luovat pohjan sille työlle, jota kouluissa ja opetusympäristöissä tapahtuu (Hyytiäinen, Kokko, Mäki, Pietiläinen & Virtanen 2009, 8-14.)

4.2 Puhevammaisuus

Suomessa elää noin 65 000 ihmistä, joilla on eriasteisia puhe- ja kommunikaatiovaikeuksia. Puhevammaisella henkilöllä tarkoitetaan ihmistä, joka ei tule kommunikointitilanteissa toimeen puheella, joka voi olla vaikeaa, epäselvää tai puhe voi puuttua kokonaan. Lisäksi henkilöllä voi olla hankalaa ymmärtää muiden ihmisten puhetta. Monesti puhevammaisuuteen liittyy myös kirjoitus- ja lukuvaikeuksia (Papunet, 2016).

Kommunikoinnin ongelmat voivat olla synnynnäisiä ja liittyä esimerkiksi CP-oireyhtymään, kehitysvammaisuuteen, autismin kirjon eri muotoihin tai lasten

kehityksellisiin kielihäiriöihin. Puhevammaisuus voi tulla myös neurologisen sairauden tai vamman seurauksena. Niitä ovat esimerkiksi aivoverenkierron häiriöt, MS-tauti ja dementoivat sairaudet.

4.3 Puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio

Jokaisella ihmisellä on tarve ja oikeus tulla kuulluksi ja ymmärretyksi (Suomen vammaispoliittinen ohjelma; VAMPO). Kun ihminen ei syystä tai toisesta tule toimeen kommunikointitilanteissa puheella, voidaan sitä tukemaan ja korvaamaan tuoda erilaisia menetelmiä. Puhetta tukevasta ja korvaavasta kommunikaatiosta käytetään lyhennettä AAC, joka tulee englannin kielen sanoista: Augmentative and Alternative Communication. Lyhenne AAC on yleisesti käytössä myös Suomessa. AAC-menetelmien avulla puhevammaisen henkilö voi osallistua arjen kommunikointitilanteisiin, itseensä liittyvään päätöksentekoon sekä ympäristönsä asioihin (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2016.) Puhetta tukevia kommunikointimenetelmiä käytetään tukemaan kommunikointia jo olemassa olevan puheen rinnalla. Tarkoituksena on edistää ja täydentää puheilmaisua (Malm ym. 2004, 132). Puhetta korvaavia menetelmiä käytetään, kun arjen tilanteissa on mahdoton kommunikoida puheella, jolloin menetelmä korvaa tällöin puheen täysin.

4.4 Avusteinen ja ei-avusteinen kommunikaatio

Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät voidaan jakaa avusteiseen ja ei-avusteiseen kommunikaatioon. Avusteisilla menetelmillä tarkoitetaan kaikkia kommunikointitapoja, jotka ilmaistaan fyysisesti erillään käyttäjästään. Esimerkkinä näistä ovat muun muassa kuvat ja toimintataulut. Ei-avusteisella kommunikoinnilla ihminen kommunikoi tuottaen itse fyysisesti ilmaisunsa. Esimerkkejä tästä ovat viittomat, ilmeet ja eleet (Malm ym. 2004, 133).

4.5 Kommunikaatiokansiot

Kommunikoinnin tarkoituksena on tuoda jokin viesti muiden tietoisuuteen. Jos kommunikointi ei suju puheella, täytyy selvittää, mikä voisi olla tälle henkilölle sopiva puhetta tukeva tai korvaava menetelmä. Kommunikoinnin apuvälineenä voidaan käyttää kommunikointikansioita, joita markkinoilla on erilaisia. Kommunikointikansiot perustuvat kuviin ja niillä kerrottuun viestiin. Monissa kansioissa kuvien taustavärillä voidaan kertoa, mihin sanaluokkaan kyseinen sana sijoittuu. Tästä esimerkkinä ovat adjektiivit, jotka monesti kuvataan vihreällä pohjalla. Tämä tukee käyttäjän äidinkielen oppimista ja ymmärtämistä. Puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä voidaan käyttää myös, jos henkilöllä on puheen lisäksi myös muita kommunikointiin vaikuttavia tekijöitä. Näitä voi olla muun muassa näkövamma, kuten tutkimukseni henkilöllä, Mintulla. Henkilöllä ollessa näkövamma puhevamman lisäksi, ei perinteinen kuvakansio yksiselitteisesti palvele käyttäjää.



KUVA 1. AACi-kommunikointikansio (Ruskis i.a.)

4.6 Audiitiivinen kommunikointikansio

Audiitiivinen kommunikointikansio on suunniteltu vaikeasti näkövammaisille henkilöille. Tällä tarkoitetaan henkilöitä, joiden näkökyky ei ole riittävän hyvä, jotta kuvien käyttö toimisi heidän kommunikointimenetelmänään. Audiitiivisen kansion käyttö vaatii käyttäjältään riittävän hyvää muistia ja suomen kielen ymmärrystä, sillä

kansiolla tapahtuva kommunikointi ja kansiossa liikkuminen, toteutuvat muistin ja sanojen ymmärtämisen avulla. Kansio ei perustu kuviin, vaan se on täysin tekstipohjainen kansio.

4.7 Askellus

Apuvälineen avulla kommunikoiminen on aina hitaampaa kuin luonnollinen puheella kommunikointi. Tästä syystä tavoitteena on, että kommunikointi sujuisi apuvälineenkin avulla mahdollisimman nopeasti. (Martinsen & von Tetzchner 2000,71.) Askelluksessa henkilö liikuttaa tai seuraa valikossa valoa ja/tai ääntä ja tekee valinnan halutun viestin kohdalla. Askellusta voidaan käyttää sanallisesti toisen ihmisen avulla (sanalistat), jolloin keskustelukumppani tai kommunikoinnissa avustava henkilö luettelee vaihtoehtoja ja puhevammaisen henkilö tekee näistä sanoista valinnan. Vaihtoehtoisista yhden täytyy aina olla ”ei mikään näistä”, jotta puhevammaisella henkilöllä on mahdollisuus ilmaista etteivät vaihtoehdot ole riittävät. Askellusta voidaan käyttää myös kommunikointikansion kanssa, jolloin vaihtoehtoja luetaan kansiosta ääneen. Auditiivinen askellus vaatii kommunikoinnissa avustavalta henkilöltä aina menetelmän ja sen sääntöjen osaamista, eikä puhevammaisen henkilö voi käyttää sitä itsenäisesti.

Tietokonesovelluksessa auditiivisessa askelluksessa henkilö seuraa valikossa kulkevaa ääntä, ja tekee valinnan halutun viestin kohdalla (Papunet, i.a.) Askelluksessa valinta tehdään äänellä, eleellä tai painikkeella. Painikkeen käyttö vaatii käyttäjältä kykyä painaa painiketta johdonmukaisesti esimerkiksi kädellä tai otsalla. Apuvälineen käyttäjällä voi vammansa vuoksi olla hitautta tai rajoituksia liikkeissä, jonka vuoksi askellusnopeuden käyttäjä voi määrittää itse. Askellusnopeudella tarkoitetaan sitä, kuinka nopeasti osoitin siirtyy merkistä tai kuvasta toiseen (Martinsen & von Tetzchner 2000,71.)



KUVA 2. Esimerkkejä painikkeista (Papunet 2016)

4.8 Puhelaitteet

Puhelaite on kommunikoinnin apuväline. Sitä voidaan käyttää kommunikointitilanteissa, joissa on mahdollista käyttää ennalta nauhoitettuja viestejä. Apuväline toimii käyttäjän muun kommunikoinnin lisänä, ja vain harvoin sitä käytetään henkilön ainoana kommunikointikeinona. Se soveltuu monille puhevammaisille henkilöille iästä, motorisista tai kognitiivisista taidoista huolimatta (Huuhtanen 2011, 86). Puhelaitteita on monenlaisia, mutta niiden toimintamallit ovat pääosin samanlaiset. Toinen henkilö nauhoittaa laitteelle viestin, jonka puhevammaisen henkilö voi halutessaan ilmaista painiketta painaen. Laitteeseen voi tallentaa mallista riippuen yhden tai jopa satoja viestejä (Aivoliitto, 2016).

Puhelaite mahdollistaa äänellä kommunikoinnin ja osallistumisen esimerkiksi ryhmän toimintaan. Sillä voi harjoitella vuorovaikutuksen taitoja, vuorottelua ja toisen puheeseen reagoimista (Papunet, i.a.). Kouluympäristössä puhelaitteelle voidaan nauhoittaa esimerkiksi kotitehtävät, päivän kuulumiset tai vastaus opettajan esittämään kysymykseen. Puhelaitteelle äänitettäessä on muistettava, että viestillä

korvataan käyttäjän puhetta. On huomioitava sekä minä-sanana käyttö että henkilön ilmaisutyyli, jotta viesti toimisi mahdollisimman järkevällä tavalla. (Papunet, i.a.)



KUVA 3. Cheap Talk, 8 painikkeen puhelaite (Aivoliitto i.a.)

4.9 Tietokoneavusteinen kommunikointi

Tietokoneavusteiset kommunikointikeinot ovat tulleet käyttöön perinteisten puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointikeinojen rinnalle. Kommunikoinnin apuvälineenä on mahdollista käyttää tietokonetta ja sille suunniteltuja kommunikointisovelluksia. Kuten perinteiset apuvälineet – myös tietokoneella toimiva kommunikoinnin apuväline – perustuu suoraan valintaan ja askellukseen (Martinsen & von Tetzchner 2000, 55).

Tietokoneella kommunikointisovellus voidaan muokata muistuttamaan jo käytössä olevaa paperista kommunikointikansiota, tai tehdä aivan uuteen muotoon. Kommunikointisovelluksia on erilaisia ja niitä on tarjolla pc-koneille, iPadiin sekä älypuhelimiin. Valintoja voi tehdä painamalla yksittäistä kuvaa tai kirjoittamalla. Valintoja voi tehdä esimerkiksi ruutua koskettamalla tai painikkeen avulla. Tämän jälkeen puhesynteesi sanoo valitun asian ääneen. Kommunikointisovellus, jossa on puhesynteesi, antaa mahdollisuuden elävään ja spontaaniin keskusteluun (Papunet 2013.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN KOULUMAAILMASSA

Valitsin opinnäyteyöni tutkimuksen menetelmäksi tapaustutkimuksen. Tapaustutkimus sopii hyvin tilanteeseen, jolloin tutkitaan vain yhtä tai muutamaa ilmiötä tai ilmiökokonaisuutta. Tällaisessa tehtävässä ei pyritä – kvantitatiivisen tutkimuksen tapaan – tilastoimaan laskennallisia tuloksia, vaan syventymään tapauksen yksityiskohtiin. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään ja tulkitsemaan syvällisesti ilmiöitä niiden kontekstissa. Kun tutkimuksessa keskeiselle sijalle nousevat kysymykset: mitä, miten ja miksi, eikä aiheesta ole tehty paljon empiiristä tutkimusta, on tapaustutkimus kannattava lähestymistapa (Eriksson & Koistinen 2005, 4–5.)

5.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni aineistoa analysoidessa, tutkimuskysymykseni tarkentui. Työni alussa tutkimuskysymyksenä oli: ”Kuinka Mintun kommunikointi on kehittynyt ja millaisia vaiheita kommunikointimenetelmän kehittämisessä oli?”. Projektini ajoittuu yhdeksän vuoden ajalle, joten se on pitkittäinen tapaustutkimus. Tämän kaltainen tutkimus tarkastelee ilmiön kehittymistä tai muuttumista pidemmän ajan kuluessa (Eriksson & Koistinen 2014, 25).

Työni edetessä ja aineistoa tutkiessa, nämä kaksi ohjaavaa kysymystä tarkentuivat. Ensimmäinen tutkimuskysymys: Kuinka kommunikointi on kehittynyt?, sai lisäksi näkökulman kommunikoinnin apuvälineen kehityksestä. Näiden kysymysten lisäksi aineistosta nousi esiin asia siitä, miten on toimittu, jotta tavoitteet ovat toteutuneet.

5.2 HOJKS-lausuntojen kommunikaation osa-alueet

Aineistonkeruumenetelmiä oli kolme. Ensimmäinen aineiston keruu tapahtui HOJKS-lausuntojen purkamisella. HOJKS tulee sanoista: henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa. Oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös, ja hän saa opetusta HOJKS:n mukaan. HOJKS tehdään kaikille erityisopetukseen otetuille oppilaille. Suunnitelma on kokonaisvaltainen ”etenemiskartta”, joka koskee oppilaan oppimista, oppimaan ohjaamista ja hänen tarvitsemiaan tukipalveluita. Suunnitelman teossa ovat mukana perheen lisäksi oppilaan kanssa työskentelevät terapeutit, opettajat ja mahdolliset koulunkäyntiavustajat (Papunet, 2014.) Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja oppilaan tarvitsemasta muusta tuesta, ja se myönnetään perusopetuslain nojalla (Opetushallitus, i.a.) Tutkimuslupaani sisältyi kokonaissuunnitelmasta vain kommunikoinnin osa-alueet. Tulimme yhdessä työelämäohjaajani kanssa pohdinnassamme siihen tulokseen, että Mintun yksityisyyden varjelemiseksi, minun ei tarvitse tätä tutkimustani varten tietää suunnitelman muiden osa-alueiden tavoitteita.

5.3 Puheterapialausunnot

Toinen aineiston keruuni oli Mintun puheterapialausunnot esikoulusta kahdeksanteen vuosiluokkaan. Jokaiselta vuosiluokalta ennen kevätlukuvuoden päättymistä on tehty lausunto vuoden aikaisista puheterapian tavoitteista ja toteutumisista, kommunikoinnin sujuvuudesta, siihen käytetyistä apuvälineistä ja muun muassa jatkosuosituksista kesälle ja seuraavalle syyslukukaudelle. Opinnäytetyössäni näillä puheterapialausunnoilla on suurin merkitys

Mintun puheterapeutteina näiden yhdeksän vuoden aikana on ollut kolme eri ammattilaista. Valteri-koulu, Ruskiksella, järjestetään oppilaille oppimista tukevaa kuntoutusta koulupäivän aikana. Puheterapia on sisältynyt Mintun koulunkäyntiin, ja tapahtunut kouluympäristössä muun koulutyön ohessa (Valteri Ruskis i.a.). Kolme eri puheterapeuttia tutkimukseni ajalla tuovat haasteen puheterapialausuntojen

analysointiin. Lausunnoissa on toistuvuutta ja sisällöllisesti paljon samankaltaisuutta, mutta myös poikkeavuuksia. Lausunnon on kirjoittanut henkilö, jolla on oma näkökulmansa puheterapiatyöhön ja sen painotuksiin. Nämä asiakirjat eivät siis ole taulukkomuotoisia raportteja, vaan tiettyjen määritelmien sisällä vapaasti kirjoitettuja tekstejä.

5.4 Harjoittelupäiväkirjat

Kolmas aineisto tutkimuksessa on harjoittelupäiväkirjat Ruskiksella suorittamistani kahdesta harjoittelusta. Ajanjaksot Ruskiksella sijoittuivat keväälle 2014 ja alkutalveen 2014. Molemmissa harjoittelukausissa sain työskennellä Mintun kanssa, mutta erityisesti jälkimmäisessä, sain keskittyä Mintun kommunikoinnin tukemiseen – muun muassa erilaisten harjoitusten avulla.

Omilla havainnoillani ja kokemuksilla Mintun kanssa oli suuri merkitys työni aiheen valinnassa ja aineiston analysointivaiheessa. Tutkijan oma havainnoiminen ei kuitenkaan ole yksinään riittävä, sillä havainnoinnista tehty tulkinta on aina tutkijan tekemä, eikä se välttämättä tällöin ole oikea (Kananen 2015, 132).

5.5 Prosessin kulku

Opinnäytetyöni prosessi alkoi tutkimuksen idean esittelyllä, joka tapahtui omassa oppilaitoksessani ja Mintun koulussa. Tutkimusprosessin alusta lähtien oli tärkeää, että Minttua ohjaavat henkilöt hänen koulussaan antavat idealle suostumuksensa. Tutkimusidean hyväksynnän jälkeen hain tutkimusluvut Mintun koulun rehtorilta ja hänen vanhemmiltaan. Tutkimusluvan vanhemmille pystyin lähettämään vasta, kun Mintun koulun rehtori oli antanut tutkimukselleni suostumuksen. Saatuaani tutkimusluvut, aloitin aineiston keruun. Käytin tutkimuksessani aineistona Mintun puheterapia-lausuntoja esiopetuksen syyslukukaudesta kahdeksannen luokan kevätlukukauteen, HOJKS:n kommunikoinnin osa-alueita ja kahta harjoittelupäiväkirjaani.

5.6 Aineiston käsittely

Tutkimuksessani aineiston käsittelyssä oli tarkoitus tehdä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan tavoitetta kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti (Hiltunen, i.a.) . Aineiston analysointiin ei ole olemassa suoranaista kaavaa, mikä hidasti aineiston käsittelyä. Saatuani tutkimusluvut Mintun vanhemmilta ja hänen koulunsa rehtorilta, oli minulla mahdollisuus päästä tutustumaan Mintun puheterapia-lausuntoihin ja HOJKS:n kommunikoinnin osa-alueisiin. Työn aloittaminen vaati ensin koko aineiston lukemista useampaan kertaan, joka on tärkeä vaihe tutkimusta, jotta sisältö saataisiin hahmotettua oikein (Kananen, 163).

Aloitin puheterapia- ja HOJKS-lausuntojen analysoinnin kirjoittamalla yhdeksän vuoden lausunnot tiivistettyinä sähköiseen muotoon. Jorma Kananen (2015, 163) pitää tiivistämistä tekstimassasta yksinkertaisena menetelmänä oleellisen löytämiseksi. Jo lausuntoja tiivistäessä, huomasin näissä toistuvia pääkohtia, joiden perusteella oli mahdollista seurata vuosien aikaisia muutoksia. Olin etukäteen suunnitellut tekeväni vuosista taulukot samojen toistuvien osa-alueiden mukaan, mutta huomasin, että tällaista systemaattista toistuvuutta ei esiintynyt kaikkien yhdeksän vuoden aikana. Tämä toi oman haasteensa aineiston analysointiin.

Saatuani lausunnot sähköiseen muotoon, etsin teksteistä samankaltaisuutta ja toistuvuutta. Käytin avointa koodausta, jota voidaan tehdä aineistolähtöisesti ilman teoreettista etukäteisolettamusta. Avoin koodaus päättyy, kun aineistosta alkaa hahmottua toistuvat käsitteet. Koodauksen päätyttyä, muodostuneita teemoja verrataan alkuperäisiin kuvauksiin (Kajaanin ammattikorkeakoulu, i.a.) Toistuvat suuret teemat puheterapialausunnoissa olivat: puheterapian tavoitteet ja toteutuminen, kielelliset taidot ja kommunikointi, kommunikoinnin keinot ja apuvälineet ja jatkosuositukset. Keräsin näiden neljän pääaiheen alle jokaiselta vuodelta tärkeimmät pääkohdat. Harjoittelupäiväkirjojen koodauksen tein teemoittain erivärisin ympyröin: Minttuun liittyvät päivät ja hänen kanssaan suoritettut onnistuneet ja epäonnistuneet harjoitukset.

5.7 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöni tutkimuksen validiteettia eli luotettavuutta pidän hyvänä. Kananen mukaan luotettavuus tarkoittaa sitä, että tutkimustulokset vastaavat tutkittavaa ilmiötä eli ovat totuudenmukaisia (Kananen, 2015, 353). Tieteellinen rehellisyys opinnäytetyössäni toteutui aineiston käsittelyllä rehellisesti, tulosten vääristelemättömyydellä ja totuudenmukaisella esittämisellä. Aineiston analysointivaiheessa jouduin tiivistämään alkuperäistä aineistoa huomattavasti. Huolellisuutta vaativassa työssä, tein tiivistämisen tarkasti harkiten ja varoen, jotta tiivistäminen ei muuta sanojen alkuperäistä tarkoitusta. Tutkimustulokset on johdettu oikein aineistosta, jos saman tulkinnan tekevät ulkopuoliset päätyvät samaan lopputulokseen (Kananen 2015, 353). Tässä työssä onnistuin mielestäni erittäin hyvin.

Opinnäytetyössäni noudatin vaitiolovelvollisuutta, eikä Mintun henkilöllisyys tule käymään raportista millään tavalla ilmi. Näin Mintun ja hänen perheensä identiteetti pysyivät tunnistamattomina. Hain tutkimusluvan myös Mintun vanhemmilta, jotka puolsivat työtäni. Minttu on alaikäinen, jolloin vanhempien suostumus oli pakollinen, mutta keskustelimme myös Mintun kanssa työstäni.

Laadullisten tutkimusten yhteydessä puhutaan aineiston saturaatiosta, joka tarkoittaa kylläntymispistettä (Kananen 2015, 355.) Työssäni käsittelin kolmea kirjallista aineistoa, joiden käsittelyn aikana työni tuli saturaatiopisteeseen, eli ei tuottanut enää uusia tuloksia. Pidän tätä myös hyvänä merkinä siitä, että harjoittelupäiväkirjoista saamani havainnot ovat luotettavia lähteitä muiden dokumenttien rinnalla.

6 TAPAUSTUTKIMUKSEN TULOSTEN ESITTELY

Tässä tapaustutkimuksessa tutkin CP-vammaisen Mintun kommunikoinnin kehitystä esiopetuksen alusta kahdeksannen luokan loppuun. Tutkimuksessani käytin tapaustutkimusta ja laadullista tutkimusta. Laadullinen tutkimus sopii hyvin tilanteisiin, joissa ilmiötä ei vielä tunneta, eikä siitä ole tietoa, tutkimusta tai teoriaa. Aineistosta esiin nousseet tulokset ovat monipuolisia. Aikuisen kannustus kommunikointiin ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttöön näyttäytyi suurena syynä kommunikoinnin kehittymiseen. Iän myötä itsenäisen kommunikoinnin merkitys sen sijaan vahvistui. Mintun käyttöön tuotiin tietokoneavusteinen kommunikaatio ensin pelien ja sitten ryhmässä tehtyjen harjoitteluiden muodossa. Myöhemmin tietokoneella tehdyt kommunikaatioharjoitukset muuttuivat harjoitteluiksi puheterapeutin tai AAC-ohjaajan kanssa. Aineistosta paljastui neljä teemaa, joiden avulla avaan aineiston tuloksia.

6.1 Teema 1: Puheterapian tavoitteet ja toteutuminen

Tutkimuksen yhdeksän vuoden aikana Mintulla on ollut kolme puheterapeuttia. Jokaisella terapeutilla on ollut oma tapansa tehdä työtä, ja raportoida sitä lausunnoissaan. Näissä puheenvuoroissa viiden vuoden ajalta puheterapian tavoitteet ja sen toteutuminen on raportoitu tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin. Vuosien terapiossa on paljon eroavaisuuksia, mutta myös samankaltaisuutta. Jatkuvuutta terapiassa on nähtävissä muun muassa sen saamisessa aktiivisesti jokaisena vuotena. Puheterapia on toteutunut sekä yksilöllisenä puheterapiana että erilaisissa ryhmissä. Yksilöllisten terapioiden tavoite on ollut panostaa johonkin kommunikoinnin osa-alueeseen.

Lausunnoissa nousi vahvasti esiin puheterapian painottuneen kansion käytön harjoitteluun, lauseharjoitteluun ja vuorovaikutuksen tukemiseen. Nämä teemat toistuivat kaikkina tutkimukseen sisältyneinä vuosina. Neljännen luokan keväästä lähtien, puheterapiaan sisältyi myös tietokoneen käytön harjoitteluun. Viidennen luokan tavoitteina oli oppia ohjaamaan tietokonetta pääpainikkeilla, askeltamalla ja

valitsemalla. Tietokoneavusteinen kommunikaatio tuli vahvasti esiin neljännessä vuosiluokasta lähtien. Tämän kaltaisella kommunikaatiolla pyrittiin Mintun kommunikoinnin itsenäisyyden kasvuun. Myös paperisessa kansiossa itsenäistymisen tavoitteet oli tuotu esiin. Kuudennella luokalla puheterapian tavoitteena oli:

Vahvistaa omien ajatusten tärkeyttä muokkaamalla kansiota niin, että hän voi tuoda nopeammin esiin omia ajatuksiaan itselleen tärkeistä asioista.

6.2 Teema 2: Kielelliset taidot ja kommunikointi

Tutkimukseni aineistossa kielellisten taitojen ja kommunikoinnin arvioinneissa toistuivat tietyt teemat. Mintun arkipuheen ymmärrystä pidettiin kautta kouluajan hyvänä. Hän oli erittäin kiinnostunut saduista ja tarinoista – esimerkiksi uskonnon tunnilla. Oman haasteensa tuo näkövamma aiheuttama rajattu kokemusmaailma, jonka takia lausunnoissa toistuu tarve käsitteistön läpikäynnille. Esiopetuksen aikainen puheterapeutti luonnehtii:

tarvitsee kielellisten taitojen kehittymisen tueksi monipuolista, leikinomaista ja omakohtaiseen kokemukseen perustuvaa toimintaa. Avustettua leikkiä, liikkumista ja mahdollisimman aktiivista omaa tekemistä, jotta on mahdollista saada näitä kokemuksia.

Minttu viestii tunnetilojaan ja osallistumistaan myös äänтелеillä, ja osoittaa seuraavansa puhetta esimerkiksi naurulla, vastaamalla ”joo” tai ”ei”, tai toimimalla ohjeiden mukaan omien kykyjensä rajoissa.

Kommunikointikansion käytössä Minttu pyrkii olemaan ekoniminen. Lausunnossa ekonomisella tarkoitetaan, että hän pyrkii hakemaan kansiosta vain lauseen avainsanan ja jättämään valitsemasta muun muassa lauseen tekijän. Kommunikointikumppanin tai avustavan aikuisen tehtävänä on rohkaista Minttua kokonaisten lauseiden tekemiseen. Harjoittelupäiväkirjassa tämä teema toistui. Yhteisten hetkiemme tehtävänä oli lauseen sanajärjestyksen harjoittelu aloittaen minä-sanalla.

Näissä tehtävissä käytimme myös sanaluokkien värikoodausta. Minttua pystyi muistuttamaan eri sanojen tarpeellisuudesta värillisillä papereilla. Esimerkki ote harjoittelupäiväkirjasta:

Okei, koira. Mitä siitä koirasta? Tarkoititko että teillä on iso koira? Sulta puuttuu nyt tästä lauseesta se punainen sana, vihreä sana ja sininen sana. Tehdäänkö se lause yhdessä?

Puheterapialausunnoissa ja harjoittelupäiväkirjassa toistuu kommunikointitilanteissa oman aloitteen teon vähyys. Kun Mintulta kysytään, hän pääsääntöisesti mielellään vastaa kommunikointikansion avulla. Aineistosta tuli ilmi, että mahdollisuus osallistumiseen ja kommunikointiin oli kohtalaisen paljon aikuisen varassa.

6.3 Teema 3: Kommunikoinnin keinot ja apuvälineet

Lausunnoissa nousi vahvasti esiin neljä kommunikoinnin apuvälinettä ja keinoa, jotka ovat olleet Mintulla käytössä koko tutkimuksen aineiston ajan. Näitä apuvälineitä ovat painikkeet, puhelaitteet, kommunikointikansio ja auditiivinen askellus.

6.3.1 Painike

Painikkeiden käytössä on tapahtunut vuosien aikana muutoksia, sillä Mintun fysiikan muutokset ovat tuoneet muutoksia myös painikkeiden käytölle. Mintun on mahdollista käyttää painiketta, joko oikealla kädellä tai päällään. Tietokoneen käytön yhteydessä painikkeen käyttö tapahtui pelkästään pääpainikkeilla. Pääpainikkeet kiinnitetään pyörätuoliin, ja ne ovat koko ajan saatavilla toisin kuin kädellä käytettävä painike, jonka asettelusta sopivaan kohtaan Mintun eteen aikuinen on vastuussa.

6.3.2 Kommunikointikansio

Mintun CP-vamman ja vaikean näkövamman vuoksi kommunikointikansio on esiopetuksesta lähtien ollut auditiivinen. Auditiivinen kansio oli Mintulle tuttu jo ennen esiopetukseen tuloaan, mutta Ruskiksella otettiin esiopetuksen kevätlukukaudella käyttöön uudenlainen kansio. Kansion perehdytystä saivat sekä Mintun perhe että hänen kanssaan työskentelevä koulun henkilökunta. Puheterapialausunnoissa toistuu vuodesta toiseen kansion käytön yhteydessä se, kuinka tärkeää on, että kommunikointikumppani ja Minttua avustavat henkilöt, tukevat ja kannustavat Minttua kansion käytössä.

Suurimpia muutoksia paperisessa kansiossa ovat olleet verbikategoriamuutokset. Ensimmäiset muutokset tehtiin, kun Minttu oli ensimmäisellä luokalla, jolloin verbien alaluokituksia muutettiin. Toisena kouluvuotena verbikategorioita muokattiin muistuttamaan sanalistoiltaan enemmän vastaavia kuvakansioita, jotta näiden mallintaminen palvelisi myös Minttua. Luokkaympäristössä näkövammaisen Minttu on kuulon varassa, joten hän kuuntelee tarkasti myös muiden kansion käyttöä. Neljännellä luokalla kansion sanastoa ja rakennetta päivitettiin.

Mintun ollessa kuudennella luokalla, hänen koulunkäynnissään tapahtui suuria muutoksia. Luokka muutti kolmanteen kerrokseen, ja sinne tuli lisää oppilaita, luokan opettaja vaihtui ja myös terapeuteissa tapahtui muutoksia. Lisäksi Mintun puheterapeutti vaihtui. Näiden suurien muutosten myötä myös kommunikointikansiota paranneltiin ja rakennetta selkiytettiin. Kommunikointikansion aloitusvalikosta tuli viisiluokkainen. Aloitusvalikon luokat toiminnot olivat: nopeat asiat, kerron, kysyn, kommentoin, haluan toimintaa. Tästä uuden rakenteen opettelusta tuli kevätlukukaudella myös Mintun HOJKS:n tavoite. Kesään mennessä tuo tavoite oli saavutettu, ja hän osasi aloittaa viestinsä adekvaatisti käyttämällä edellä mainittua aloitusvalikkoa. Kansioon sisällytettiin muutoksien yhteydessä myös valmiita kysymyksiä kuten: ”mitä telkasta tulee?”. Minttu oppi nopeasti käyttämään näitä valmiita syötteitä osana kommunikointiaan. Verbikategoria koki myös suuren muutoksen, kun verbit luokiteltiin kehonosien mukaan. Tämän muutoksen Minttu omaksui nopeasti käyttöön.

Kuudennella luokalla tehdyt suuret muutokset kansiossa olivat onnistuneita, kuten puheterapeutti lausunnossaan toteaa:

Kokonaisuudessaan Minttu on rohkaistunut käyttämään kansiotaan osaavan kumppanin kanssa, eikä häntä tarvitse enää houkutella itsensä ilmaisuun kansion avulla.

Seitsemännen luokan alussa Mintulle tehtiin arviointeja kansion käytön pohjataidoista, jotta kansion käytön harjoittelua voitaisiin suunnata paremmin. Arvioinnit perustuivat sanojen löytämiseen kategorioista, sanaluokitteluun, sanojen yläkäsitteiden hahmottamiseen ja puhutun lauseen uudelleen tekemiseen kansion avulla. Arvioinnin jälkeen tulokset käytiin läpi luokan opettajien kanssa, ja he miettivät yhdessä harjoitteita Mintulle. Näiden tehtävien tekemisessä sain myös itse harjoitteluissani olla mukana. Harjoituksiin kuului sanasta sanaan -tehtäviä mallilauseita kansiolle ja myös sanaluokkaharjoittelua. Sanaluokkia harjoiteltiin värikoodauksen avulla, sillä näkövammasta huolimatta, Minttu kykenee erottamaan värejä toisistaan. Värikoodauksen ideana oli värittää eri sanaluokat eri väreillä (vihreä: adjektiivi, sininen: substantiivi ja punainen: verbi). Tärkein harjoitteluissa esiin tullut oli verbin painotus, ja Minttu oppikin, että jokaisessa lauseessa tulee olla vähintään yksi punainen sana – verbi. Seitsemännellä luokalla myös tietokoneen käytön harjoittelu kommunikoinnin apuvälineenä alkoi. Puheterapeutti toteaa Mintun seitsemännen luokan lausunnossaan:

Mintulla on tavoitteena vahvistaa kommunikoinnin ja tietokoneen käytön taitoja tietokoneavusteista kommunikointia varten. Tulevaisuudessa tietokoneavusteinen kommunikointi on ainoa Mintun itsenäisen toiminnan mahdollisuus.

Lausunnosta käy ilmi, että mahdollisuus tietokoneella toimimiseen – kahdella pääpainikkeilla – tulisi olemaan Mintun itsenäisyyden kannalla ainoa mahdollisuus. Tietokoneen käyttöä harjoiteltiin pelien kautta, mutta enimmäkseen hän käytti kansionsa pohjalta tehtyä aloitusversiota, josta tietokoneversioon oli tuotu vain muutamia tauluja. Eri taulut sisältävät aina yhden kategorian, kuten ”vapaa-aika”.

Mintulla askellus tietokoneella tapahtuu täysin hänen kuulonsa varassa, ja askelluspolkujen oppiminen eri kategorioihin vaatii vielä paljon harjoittelua.

Kahdeksannen luokan aikana Minttu edistyi selvästi kommunikoinnissaan. Puheterapeutti suoritti uudelleen kansion käyttöön liittyvän kielellisen arvion, ja tämä tukee myös koulun henkilökunnan arkikokemusta. Uudessa arviossa Minttu löysi kansiosta pyydetyn merkin 74-prosenttisesti oikein, kun luku edellisessä arviossa – puolitoista vuotta aiemmin – oli 46%. Sanaluokkien luokittelu oli myös vahvistunut. Luokittelusta 60% meni oikein, kun edellisellä kerralla vastaava luku oli 32%. Edellisessä arviossa ylä- ja alakäsiteryhmiä luokittelu, jota tarvitaan paljon kansion käytössä, sujui kohtuullisen hyvin, jolloin Minttu luokitteli 66% sanoista oikeaan yläkäsiteryhmään. Vaikeimmiksi osoittautuivat vuodenaikojen ja kuukausien, henkilökohtaisen juhlan ja virallisten juhlapyhien, kaupunkien ja maiden, ruokalajin ja lisukkeiden, huonekalujen ja huoneiden ja eri eläinten erottaminen.

Kahdeksannen luokan syksyllä Mintun tietokoneelle rakennettiin hänen kommunikointikansionsa näköisversio rakenteen ja valmiiden viestien osalta. Syyslukukaudella Minttu harjoitteli uuden kommunikointijärjestelmänsä käyttöä kahdenkeskeisissä harjoitteluissa puheterapeutin tai AAC-ohjaajan kanssa. Näissä Mintun oppimistilaisuuksissa pääsin – toisen harjoitteluni aikana – olemaan itsekin mukana. Kahdenkeskeisissä tilanteista, muokkasimme ja harjoittelimme muun muassa kategorian ”musiikki”. Harjoittelimme sitä, kuinka musiikkikategoriaan pääsee askeltamalla, eli liikuttamalla päätä kohti vasemmalla puolella sijainnutta painiketta, ja kuinka valita toisella puolella sijainneella painikkeella. Harjoittelussamme Minttu sai itse valita kappaleet, jonka jälkeen latusimme tietokoneelle kyseiset laulut. Harjoittelimme yhdessä painikkeilla reittiä kyseisten laulujen kohdalle, ja valinnan tehtyään, Minttu sai kappaleet soimaan. Muutaman harjoittelun jälkeen, hän onnistui siinä täysin itsenäisesti. Reititysten oppiminen näkövammaiselle Mintulle vaatii siis toistoa ja kannustusta, sillä ääniohjauksen varassa oleminen vaatii paljon muistia.

6.3.3 Puhelaite

Mintulla on kouluaikanaan ollut käytössä erilaisia puhelaitteita. Esiopetuksessa, ja ensimmäisten alakouluvuosien aikoina, hän käytti Step by step- ja One step-laitteita. Kouluympäristössä puhelaitetta käytettiin muun muassa läksyjen raportoimisessa. Apuvälineellä luetaan kotitehtävät, jotta Mintun on – koulun ulkopuolella – mahdollisuus toistaa puhelaitteelta ohjeistus, aina tarpeen vaatiessa. Koulupäivän aikana laitteelle voi, esimerkiksi, nauhoittaa – Mintun kanssa sovitusti – vastauksen opettajan esittämään kysymykseen. Kolmannen vuosiluokan jälkeen puheterapialausunnoissa nousevat esiin puhelaitteiden käytön väheneminen. Kuudennen luokan lausunnossa todetaankin, että puhelaitteiden käytön jatkamista pitää pohtia. Seitsemännen ja kahdeksannen luokan havainnoissa, puhelaitteita ei enää edes mainita. Omien harjoittelussani tekemien havaintojen pohjalta puhelaitetta käytettiin seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla vaihtelevasti. Käytön aktiivisuus havaintojeni mukaan riippui Minttua avustavan henkilön ehdotuksesta ja esimerkiksi.

6.3.4 Auditiivinen askellus

Auditiivinen askellus on toiminut kommunikoinnin apuvälineenä koko Mintun kouluajan. Tässä harjoituksessa keskustelukumppani luettelee sanoja tai vaihtoehtoja: ensin kaikki kerrallaan ja sen jälkeen yksitellen, odottaen Mintun kiittausta, ”joo” tai ”ei”, jotka hän ilmaisee puheellaan. Puheen lisäksi; Mintun äännähdyksistä, ilmeistä ja kehon kielestä, voi lukea tunnetiloja. Esiopetuksessa Mintun auditiivisessa askelluksessa oli kolmesta neljään vaihtoehtoa. Esiopetuksen aikainen puheterapeutti raportoi lausunnossaan Mintun edistyneen auditiivisessa askelluksessa ilahduttavasti. Ensimmäisen kouluvuoden aikana askellukseen tuli vielä muutama vaihtoehto lisää, ja lopulta niiden määrä vakiintui keskimäärin viiteen. Joukosta yhden täytyy aina olla ”ei mikään annetuista vaihtoehtoista”, jotta Mintulla on mahdollisuus saada uusia vaihtoehtoja. Auditiivinen askellus edellyttää kommunikointikumppanilta askelluksen sääntöjen osaamista. Askellus perustuu keskustelukumppanin kanssa käytyyn dialogiin,

joten se vaatii aina toisen ihmisen mukaan vuorovaikutukseen, eikä se siten ei voi toimia Mintun itsenäisenä ilmaisukeinona.

6.4 Teema 4: Jatkosuositukset

Puheterapialausuntojen pysyvänä aiheena toistuivat jatkosuositukset kesälle ja seuraavalle lukuvuodelle. Puheterapiaa oli suositeltu jokaisessa lausunnossa, myös alkavalle kesälle. Lukukausien aikana Minttu saa puheterapiaa koululla, mutta kesäloman aikana, puheterapia ei järjesty koulun taholta. Kesien puheterapiajaksoilta toivottiin kansion käytön harjoittelua ja kommunikoinnin ylläpitävää ja vahvistavaa vaikutusta. Tavoitteena oli kommunikointimenetelmän käytön harjoittelua myös sovellettuna arjen tilanteissa.

Seuraavalle lukuvuodelle puheterapiaa oli kaikkien vuosien puheterapialausunnoissa suositeltu jatkettavan. Kuudennen luokan lausunnossa seuraavan vuoden tavoitteita oli tarkennettu enemmän. Jatkosuosituksina oli kansion siirtäminen asteittain tietokoneelle. Syksyn tavoitteina oli harjoitella AAC-ohjaajan kanssa kahdenkeskisissä tilanteissa tietokoneella ollutta päärakenteeltaan kansion kopiota. Kansiota oli tehty tietokoneelle ensimmäiset kategoriat ja niiden harjoittelu oli jatkossa tavoitteena. Kahdenkeskisissä harjoitustilanteissa oli myös mahdollisuus harjoitella päällä painettavien painikkeiden käyttöä. Keväälle tavoitteena oli tuoda tietokoneversion käyttöä arkeen, ja laajentaa sen sisältöä.

7 POHDINTA

Auditiivinen kommunikointi mahdollistaa oppilaan, jolla on näkö- ja puhevamma, täysipainoisen osallistumisen koulun arkeen. Tämä oli lähtökohtana työlleni, kun idea opinnäytetyöstäni syntyi. Prosessin kuluessa näkökulma työhöni muuttui toiminnallisesta opinnäytetyöstä tutkinnalliseksi lopputyöksi. Uusi näkökulma muotoutui keskusteltuani työelämäohjaajani kanssa, joka toi esille Mintun kommunikoinnin kehityksen peruskoulun ajalta.

Aiheeni osoittautui haasteelliseksi, sillä auditiivisesta kommunikoinnista koulumaailmassa löytyi hyvin vähän tietoa. Materiaali oli dokumenttien avulla monipuolinen, mutta syvyyttä tutkimukseen olisivat tuoneet Mintun kolmen puheterapeutin haastattelut.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä kohtasin monia eettisiä ongelmia. Tutkimuskohteena oli CP-vammaisen, alaikäinen oppilas, jolloin tutkimuslupaa täytyi hakea oppilaan koulusta ja hänen vanhemmiltaan. Lähestyin työelämäohjaajani neuvosta ensin oppilaan koulun rehtoria, jonka suostumuksen jälkeen, sain oppilaan vanhempien yhteystiedot. Vanhemmilta hain lupaa alaikäisen oppilaan lausuntojen tutkimista varten. Molemmissa lupahakemuksissa korostin oppilaan anonymiteettiä työssäni. Halusin ennen projektin alkua esitellä ajatuksen kyseiselle oppilaalle itselle, sillä koin tärkeänä, että hän saa kuulla työni ajatuksesta suoraan minulta. Koin tärkeänä, että työssäni tulee esiin itsemääräämisoikeus elämän perusarvoista.

Eettinen ongelma nousi esille myös aineiston keruussa, joka koostui oppilaan puheterapialausunnoista peruskoulun ajalta ja omien harjoittelujeni aikaisista merkinnöistä. Suoritin vaihto-opiskelua ulkomailla, ja olin alustavasti suunnitellut tutkivani aineistoa siellä, jota ei kuitenkaan voitu lähettää sähköisesti, sillä emme löytäneet tapaa varmistaa tietosuojaa.

Koin haasteelliseksi aineiston salassapitovelvollisuuden hetkinä, jolloin olisin tarvinnut konkreettista apua materiaalin tutkimisessa. Tutkimushenkilön anonymiteetin turvaamiseksi oli tärkeää, että hänen henkilöllisyytensä ei tulisi tutkimuksessa esiin.

Aineiston analyysivaiheessa puolestaan huomasin, että lausunnot ovat muutamien vuosien ajalta merkittävän samankaltaisia. Tämä vaikutti aineiston luotettavuuteen, sillä lausuntojen mukaan, Mintun kommunikoinnissa ei ollut kolmen vuoden aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Tutkimukseni päättyi Mintun kahdeksannen luokan loppuun. Olisi erittäin mielenkiintoista analysoida mahdollisen jatkotutkimuksen tuloksia aiheesta. Tämän opinnäytetyön tutkimuksen aineisto perustui yhdeksän vuoden ajalle. Se on pitkä aika perusopetusikäisen oppilaan elämässä, vaikkakin tutkimusta olisi ollut mielekästä jatkaa aikuisikään. Tutkimus päättyi tällä kertaa kommunikointimenetelmän muutoksen murroskohtaan. Se, miten tietokoneavusteinen kommunikaatio palvelee Minttua jatkossa, olisi mielenkiintoista tietää.

Opinnäytetyön teko opetti paljon tapaustutkimuksesta ja laadullisesta tutkimuksesta. Opin uusia asioita tiedonhausta ja aineistojen analysoinnista tieteellisestä näkökulmasta. Työ opetti minulle myös paljon puhetta tukevista ja korvaavista kommunikaatiomenetelmistä. Projektini vahvisti arvostustani niitä ammattilaisia kohtaan, jotka toimivat työssään puhevammaisten lasten ja nuorten kommunikoinnin kehittymisen hyväksi.

LÄHTEET

- Aivoliitto i.a. Puhelaitteet. Viitattu 13.12.2016.
http://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kielellinen_erytisvaikeus/vanhemmille/puhetta_tukevat_ja_korvaavat_kommunikointikeinot/puhelaitteet
- Erikson, Päivi & Koistinen, Katri 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152279/Monenlainen_tapaustutkimus.pdf?sequence
- Hiltunen, Leena i.a. Graduaineiston analysointi –Graduryhmä. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 29.12.2016.
http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/aineiston_analysointi2.pdf
- Hyytiäinen, Merja; Kokko, Leena; Mäki, Maiju; Pietiläinen, Erja; Virtanen, Pirkko 2009. Vaikeavammaisten oppilaiden opetus – Esiopetuksesta peruskoulun päättymiseen. Helsinki: Kehitysvammaliitto.
- Invalidiliitto i.a. CP-vammaisen aikuisten hyvinvointi ja kuntoutus elämäkaarella – projekti 2007-2010. Viitattu 10.10.2016.
http://www.invalidiliitto.fi/files/attachments/osa_1_cp-vamma
- Kajaanin ammattikorkeakoulu i.a. Opinnäytetyöpankki. Viitattu 29.12.2016.
<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta?contentid=99611dfb-eeca-4890-9e20-55373a9ad49a&refreshTree=0#Koodaus>

Kananen, Jorma. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitat opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Korpilahti, Pirjo; Aaltonen, Olli; Laine, Matti (toim.) 2010. Kieli ja aivot: kommunikaation perusteet, häiriöt ja kuntoutus. Turku: Turun yliopisto

Launonen, Kaisa & Korpijaakko-Huuhka, Anna-Maija 2006. Kommunikoinnin häiriöt – syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Helsinki: Yliopistopaino

Malm, Marita; Matero, Marja; Repo, Marjo & Talvela, Eeva-Liisa 2004. Esteistä mahdollisuuksiin, vammaistyön perusteet, 1. painos, WS Bookwell Oy, Porvoo.

Manninen, Anja; Mölsä, Pekka & Pihko, Helena 2002. Kehitysvammaisuus. Toimittanut Markku Kaski, WS Bookwell Oy, Porvoo.

Martinsen, Harald & von Tetzchner, Stephen 2000. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Opetushallitus i.a. Erityinen tuki. Viitattu 29.12.2016.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/tietoa_tuen_jarjestamisesta/erityinen_tuki

Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Ruskis i.a. Toimintaperiaattemme. Viitattu 30.12.2016. <http://www.ruskis.fi/ruskis/toimintaperiaatteet/oppimistatukeva-kuntoutus.html>

Papunet 2013. Miten käytän TAIKE-taulustoa. Viitattu 30.12.2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=iUf84JihPSQ>

Papunet 2016a. Mitä on puhevammaisuus? Viitattu 20.11.2016.
<http://papunet.net/tietoa/mita-on-puhevammaisuus>

Papunet 2016b. Puhelaite. Viitattu 13.12.2016.
<http://papunet.net/tietoa/puhelaite>

Papunet i.a. Sanasto. Viitattu 12.12.2016c.
<http://papunet.net/materiaalia/sanasto/sana/auditivinen-askellus>
Papunet

Papunet 25.2.2014. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Viitattu 30.12.2016.
<http://papunet.net/tietoa/henkilokohtainen-opetuksen-jarjestamista-koskeva-suunnitelma-hojks>

Peda.net. i.a. Cerebral palsy. Viitattu 24.10.2016
<http://peda.net/veraja/jyu/liiktdk/liikuntatieteet/soveltava/keskushermosto/cp>

Ruskis i.a. Oppimista tukeva kuntoutus. Viitattu 29.12.2016.
<http://www.ruskis.fi/ruskis/toimintaperiaatteet/oppimista-tukeva-kuntoutus.html>

Ruskis i.a. Toimintaperiaattemme. Viitattu 30.12.2016.
<http://www.ruskis.fi/ruskis/toimintaperiaatteet.html>

Suomen CP-liitto ry i.a. Suomen CP-liitto ry CP-opas. Viitattu 3.10.2016.

http://www.cp-portaali.fi/files/122/CP-opas_netiversio.pdf

Suomen CP-liitto ry i.a. CP-vamma. Viitattu 3.10.2016. <http://www.cp-liitto.fi/vammaryhmat/cp-vamma>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Tulkkaukset puhevammaisille. Viitattu 13.12.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/kommunikointi/tulkkauspalvelu/tulkkaus-puhevammaisille>

LIITTEET

LIITE 1: Tutkimuslupahakemus rehtorille

Hyvä rehtori XXX XXXX,

Täten pyydän lupaa saada tehdä opinnäytetyöni oppilaanne XXX XXXX kommunikoinnin edistymisessä koulussanne. Pyydän lupaa saada materiaaliksi opinnäytetyötäni varten XXX XXXX puheterapialausunnot ensimmäiseltä vuosiluokalta kahdeksanteen vuosiluokkaan, sekä oppilaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevasta suunnitelmasta kommunikointiin liittyvän osa-alueen.

Minua velvoittaa vaitiolovelvollisuus, joten mitään näistä ilmenevistä tiedoista en käytä väärin, ja lupaan palauttaa kaiken materiaalin opinnäytetyöni valmistuttua.

Opinnäytetyöstä tulee julkinen Theseus tietokannassa, mutta kaikki henkilöön kohdistuvat yksityiskohdat muokataan tunnistamattomaksi – työssäni oppilaan yksityisyyden suojan vuoksi.

Pyydän myös saada lähestyä XXX XXXX vanhempia kysyäkseni heiltä lupaa työlleni.

Kunnioittaen

Helsingissä 26.5.2015

Mariaelina Suuriniemi

Puhevammaisten tulkkiohjelija (AMK)

Diakonia-ammattikorkeakoulu

mariaelina.suuriniemi@student.diak.fi

040-XXXXXXX

LIITE 2: Tutkimuslupahakemus vanhemmille

Hyvät XXX XXXX vanhemmat

Olen Diakonia-ammattikorkeakoulun puhevammaisten tulkkiopiskelija, ja olen ollut kahdessa harjoittelussa Ruskeasuon koululla. Olen saanut ilolla harjoitteluissani tutustunut lapseenne XXX ja tehnyt XXX XXXX ja XXX XXXX alaisuudessa myös hänen kanssaan erilaisia kommunikaatioharjoituksia.

Tehdessäni opinnäytetyötäni, toiveenani olisi saada tehdä se liittyen lapseenne kommunikoinnin taustaan hänen kouluaikaanaan. Työssäni käsittelisin lapseenne puheterapialausuntoja hänen kouluhistoriansa ajalta, sekä HOJKS:n kommunikoinnin osa-alueita. Tarkoitus on tuoda ruohonjuuritason työtä näkyväksi, ja kertoa kuinka monipuolisesti kommunikointia voidaan tukea puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä.

Opinnäytetyössäni lapseenne nimi, ikä tai sukupuoli eivät tulisi esiin, joten häntä ei voisi tunnistaa opinnäytetyöstäni. Minua velvoittaa myös vaitiolovelvollisuus, joten mitään lastanne koskevia tietoja ei käytetä väärin, ja sitoudun palauttamaan Ruskeasuon koululle kaikki materiaalit työn valmistuttua.

Työ julkaistaan valmistuttuaan Theseus.fi:ssä, joka on ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden ja julkaisujen verkkojulkaisualusta.

Olettehan rohkeasti yhteydessä, jos teillä on kysyttävää tai lisätoiveita.

Ystävällisin Terveisin

Mariaelina Suuriniemi

Puhevammaisten tulkkiopiskelija (AMK)

mariaelina.suuriniemi@student.diak.fi

040-XXXXXXX

LIITE 3: Vanhempien suostumussopimus

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Tämä opinnäytetyösopimus koskee Mariaelina Suuriniemen tutkimuksellista opinnäytetyötä.

SOPIJAOSAPUOLET

Mariaelina Suuriniemi

XXX XXXX huoltajat

YHTEISTYÖN LUONNE JA SOPIMUKSEN TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoitus on tuoda ruohonjuuritason työtä näkyväksi ja kertoa kuinka monipuolisesti kommunikointia voidaan tukea puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä. Opinnäytetyön aineistona käytetään XXX XXXX:n puheterapialausuntoja sekä HOJK:n kommunikoinnin osa-alueita.

Mariaelina Suuriniemi sitoutuu käyttämään aineistoa ainoastaan opinnäytetyön tekemiseen.

TEKIJÄN- JA KÄYTTÖOIKEUDET

Työn tekijän- ja käyttöoikeudet kuuluvat tekijöille. Diakonia-ammattikorkeakoululla ja yhteistyökumppanilla on oikeus käyttää opinnäytetyötä esittely- ja opetustarkoituksiin.

Sopijaosapuolten käyttöoikeuksiin ei kuulu oikeutta hyödyntää opinnäytetyötä kaupallisesti.